

byggnadsvård

Råby-Rönö kyrka

Råby-Rönö kyrka, Råby-Rönö socken, Nyköpings kommun,
Strängnäs stift, Södermanlands län

Antikvarisk medverkan
Schaktningsövervakning

Dag Forssblad

Råby-Rönö kyrka

Råby-Rönö kyrka, Råby-Rönö socken, Nyköpings kommun,
Strängnäs stift, Södermanlands län

Antikvarisk medverkan
Schaktningsövervakning

Dag Forssblad

Rapport 2012:09

© 2012 Sörmlands museum

Beställningar kan göras hos:
Landstinget Sörmland
Kultur & Utbildning Sörmland
SÖRMLANDS MUSEUM
Box 314, S-611 26 Nyköping
arkiv.bibliotek@dll.se
www.sorlandsmuseum.se

Författare: Dag Forssblad, antikvarie
Omslagsbild: Schaktning vid koret. Foto: Dag Forssblad (Slm D12-0372)
Foto, där ej annat anges: Dag Forssblad, Sörmlands museum
Diarienummer: KN-KUS11-316

Allmänt kartmaterial: ©Lantmäteriverket. Ärende nr MS2006/01672

Nyköping 2012

Innehåll

INLEDNING	5
Bakgrund	5
Antikvarisk medverkan	6
Översiktlig beskrivning av Råby-Rönö kyrka	6
Historik med relevans före ärendet	6
SCHAKTNINGSÖVERVAKNING	7
Genomförande	7
Resultat	11
KULTURHISTORISK BEDÖMNING AV UTFÖRDA ÅTGÄRDER	11
KÄLLFÖRTECKNING	13
ADMINISTRATIVA UPPGIFTER	13

1 Utdrag ur Gröna kartans blad (GSD) Nyköping 9H NV med Råby-Rönö kyrka markerad. Skala 1:50 000.

INLEDNING

Under 2010 och 2011 har flera olika arbeten utförts i Västerljungs kyrka. På kyrkogården har markarbeten i form av schaktnings- och anläggningsarbeten utförts i anslutning till stuprören vid sakristian och vid långhusets nordvästra hörn. Invändigt har sakristians väggar och valv rengjorts, putslagats och avfärgats. Befintlig inredning för förvaring av bland annat textilier har förnyats. Kyrkans tidigare uppvärmning med direktverkande el-radiatorer har ersatts av uppvärmning med vattenburen värme.

Bakgrund

Rönö församling ansökte den 24 november 2011 om tillstånd att utföra provschaktning intill korets sydöstra hörn, sakristians nordöstra och nordvästra hörn samt intill det nordöstra hörnet av den strävpelare som är uppförd mot långhuset norra fasad. Avsikten med provschaktningen var att konstatera om det fanns dränering kring kyrkan, i sådana fall var och om den fungerade. Ansökan inkom till länsstyrelsen den 2 december 2011. Schaktningsunderlaget var framtaget av Lars-Göran Sandberg, Sandbergs Gräv Tystberga.

Länsstyrelsen i Södermanlands län beslutade den 29 december 2011 med stöd av 4 kap 3 § Lag (1988:950) om kulturminnen mm att lämna tillstånd till ansökta åtgärder enligt inkomna handlingar.

Enligt länsstyrelsens beslut skulle samtliga arbeten utföras under direkt schaktningsövervakning av antikvarisk expert.

2 Råby-Rönö kyrka från nordost i samband med schaktning invid sakristians nordvästra hörn (Slm D12-0373).

Antikvarisk medverkan

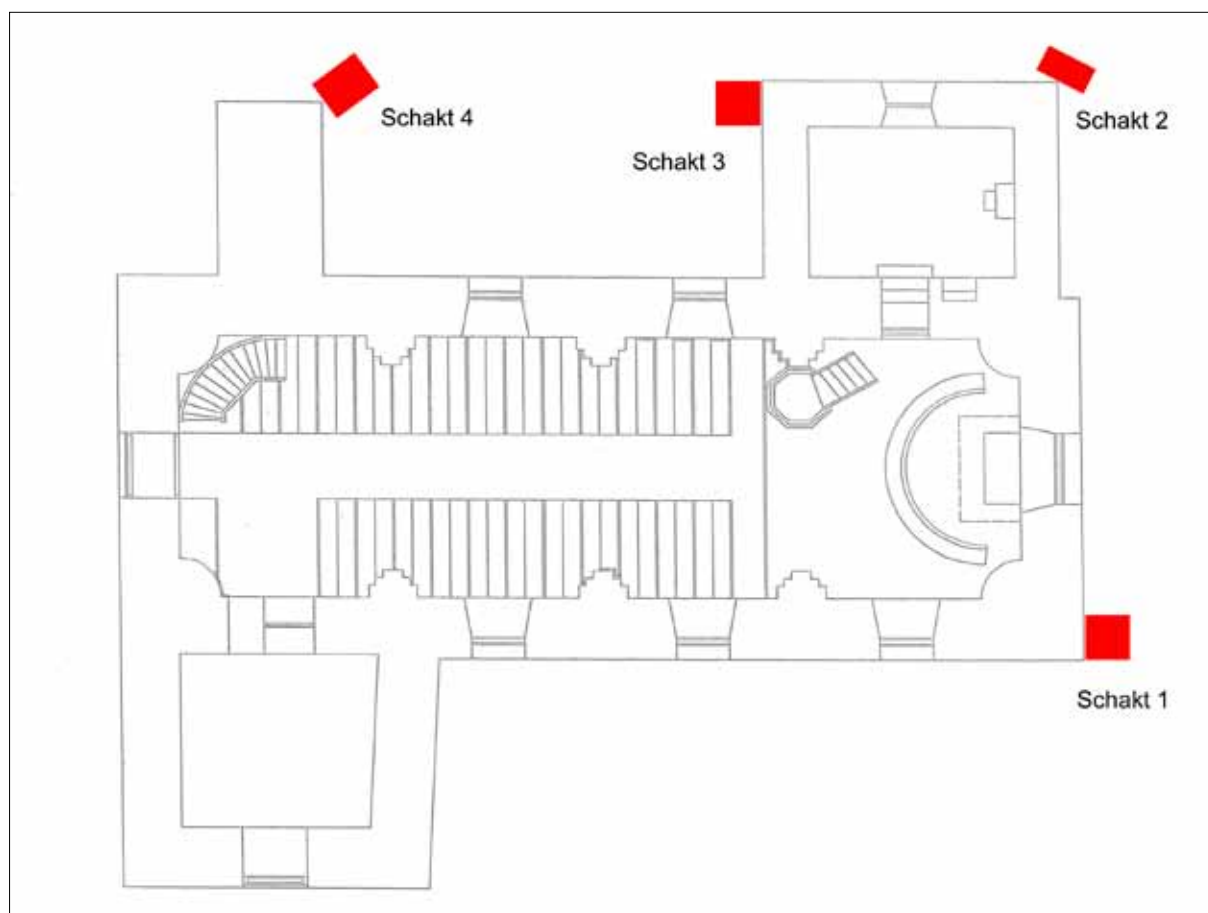
I enlighet med länsstyrelsens tillstånd har Sörmlands museum utfört en antikvarisk kontroll i form av schaktningsövervakning vid Råby-Rönö kyrka. Schaktningsövervakningen genomfördes den 16 januari 2012.

Översiktlig beskrivning av Råby-Rönö kyrka

Råby-Rönö kyrka består av ett rektangulärt långhus med rakt avslutat fullbrett kor i öster, ett vapenhus i söder och en sakristia i norr. Vid västra delen av norra långhusmuren är en kraftig strävpelare uppförd. Fasaderna är spritputsade med slätputsade hörn, fönster- och dörrumfattningar. Sockeln är svartmålad. Fasaderna är avfärgade i en ljus gul kulör. Kyrkans sadeltak är täckta med enkupigt lertegel.

Historik med relevans för ärendet

Råby medeltida kyrka uppfördes vid mitten av 1200-talet. Den bestod då av ett rektangulärt långhus och ett smalare, lägre kor i öster. Omkring år 1400 revs det romanska koret och långhuset utvidgades till dubbla längden, då koret blev fullbrett och rakt avslutat. Sakristian på korets norra sida uppfördes samtidigt. I slutet av 1400-talet uppfördes ett vapenhus framför kyrkans sydportal. Strävpelaren vid långhuset norra mur uppfördes 1661-62.

3 Planritning över Råby-Rönö kyrka med de fyra schaktens lägen markerade.

SCHAKTNINGSÖVERVAKNING

Genomförande

Schakt 1, Korets sydöstra hörn

Schaktet togs upp där stupröret ansluter till nuvarande marknivå och en befintlig dagvattenledning (fig. 3-5). Schaktet var cirka 1,0 x 1,0 m stort i plan (N-S/Ö-V). På 0,60-0,65 m djup påträffades den anslutande dagvattenledningen av betong med riktning åt nordost. Schaktningen avbröts sedan på platsen.

En funktionskontroll av dagvattenledningen genom påfyllning med hjälp av vattenkannor visade på ett bra flöde och inga läckage kunde konstateras i synlig koppling.

Schakt 2, Sakristians nordöstra hörn

Schaktet togs upp vid dagvattenledningens brunnslock som stupröret ansluter till (fig. 3 & 6-7). Schaktet var cirka 1,0 x 0,6 m stort i plan (Ö-V/N-S). På 0,5 m djup påträffades en elledning som löpte i öst-västlig riktning. Schaktning med maskin avbröts på denna nivå. Därefter handgrävdes schaktet. På 0,9 m djup påträffades en krök av dagvattenledningens betongrör. Efter kröken löpte dagvattenledning åt norr.

En funktionskontroll av dagvattenledningen genom påfyllning med hjälp av vattenkannor visade på ett hål i betongröret under muffen vid kröken. En temporär lagning gjordes genom att ett plaströr monterades i betongröret.

Schakt 3, Sakristians nordvästra hörn

Schaktet togs upp vid dagvattenledningens brunnslock som stupröret ansluter till (fig. 3 & 8-9). Schaktet var cirka 1,0 x 0,9 m stort i plan (Ö-V/N-S). På cirka 0,8 m djup påträffades en dräneringsledning. Ledningen löpte i nord-sydlig riktning cirka 0,5 m från sakristians västra mur. Ledningen var utförd med tegelrör som var tillverkade vid Vrena Tegelbruk. Rören var 80 mm i diameter. På ungefär samma djup som dräneringsledningen kunde det konstateras att dagvattenledningen löpte åt norr i riktning mot en numera igenlagd grusgång.

Betongröret under locket var fyllt med jord och var i så dåligt skick att det knäcktes vid schaktningen. En temporär lagning gjordes genom att ett plaströr ersatte det trasiga röret.

Schakt 4, Strävpelarens nordöstra hörn

Schaktet togs upp vid dagvattenledningens brunnslock som stupröret ansluter till (fig. 3 & 10-11). Schaktet var cirka 1,2 x 0,9 m stort i plan (Ö-V/N-S). På cirka 0,6 m djup påträffades en rörkrök på dagvattenledningen. Efter kröken löpte ledningen åt nordost.

En funktionskontroll av dagvattenledningen genom påfyllning med hjälp av vattenkannor visade på ett läckage i rörkröken.

4 Korets södra fasad före påbörjad schaktning (Slm D12-0374).

5 Schakt 1 från norr (Slm D12-0375).

6 Sakristians nordöstra hörn före påbörjad schaktning (Slm D12-0376).

7 Schakt 2 från nordost (Slm D12-0377).

8 Sakristians nordvästra hörn före påbörjad schaktning (Slm D12-0378).

9 Schakt 3 från norr. På bilden framträder nedgräningskanten för dräneringsledningen tydligt (Slm D12-0379).

Resultat

Resultatet visar att det inte finns någon dränering i anslutning till schakten vid korets sydöstra hörn, sakristians nordöstra hörn eller vid strävpelarens nordöstra hörn. Dränering påträffades däremot i schaktet vid sakristians nordvästra hörn. Dräneringsledningen löpte i nord-sydlig riktning.

Schaktmassorna bestod i samtliga schakt av omrörda massor. Inget av antikvariskt intresse påträffades i schakten.

KULTURHISTORISK BEDÖMNING AV UTFÖRDA ÅTGÄRDER

Sörmlands museum gör bedömningen att schaktningsarbetet vid Råby-Rönö kyrka har utförts inom ramen för Länsstyrelsens beslut. Resultatet av den utförda schaktningen visar att enbart omrörda massor berördes av ingreppet. Arbetet kan därför inte anses ha haft en negativ påverkan på kyrkans kulturhistoriska värden.

Redovisade arbeten har utförts med antikvarisk medverkan och i samråd i enlighet med Länsstyrelsens beslut. Arbetet godkänns härmed.

10 Strävpelarens nordöstra hörn före påbörjad schaktning (Slm D12-0380).

11 Schakt fyra från öster (Slm D12-0381).

Källförteckning

Arkiv

Sörmlands museums arkiv, Nyköping

Administrativa uppgifter

Fastighetsuppgifter

Objekt: Råby-Rönö kyrka

Kommun: Nyköping

Fastighetsbeteckning: Nyköping Råby 5:1

Socken: Råby-Rönö

Stift: Strängnäs

Län: Södermanland

Ekonomisk karta: 9H 5c

Författningsskydd

Lag (1998:950) om Kulturminnen m m

Kyrkor uppförda före utgången av år 1939 skyddas enligt 4 kap. 3 § Lag (1998:950) om kulturminnen mm (KML). Enligt denna lag ska alla kyrkobyggnader och kyrkotomter som tillhör Svenska kyrkan samt alla begravningsplatser vårdas och underhållas så att deras kulturhistoriska värde inte minskas. För byggnader och anläggningar som tillkommit före 1940 gäller att de inte på något väsentligt sätt får ändras utan Länsstyrelsens tillstånd. Detta tillståndskrav gäller också för vissa, särskilt utvalda byggnader och anläggningar som är yngre och som har höga kulturhistoriska värden. Kyrkliga inventarier av kulturhistoriskt värde ska förvaras och vårdas väl. Varje församling ska föra en förteckning över sådana inventarier.

Projektrelaterad information

Fastighetsägare: Rönö församling, Runtuna Klockargården, 611 93 Nyköping

Beställare: Rönö församling, Runtuna Klockargården, 611 93 Nyköping

Entreprenör, markarbeten: Sandbergs Gräv Tystberga, Norrhem Längtan, 611 99 Tystberga

Antikvarisk konsult: Dag Forssblad, Sörmlands museum, Box 314, 611 26 Nyköping

Övriga uppgifter

Länsstyrelsen i Södermanlands län, beslut 2011-12-29, dnr 433-5956-2011

Sörmlands museum, dnr KN-KUS11-316

Dokumentationsmaterial

Dokumentationsmaterial i form av arbetsmaterial och fotografier förvaras i Sörmlands museums arkiv, Nyköping.